

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา บทบาทของการสื่อสารจึงมีส่วนสัมพันธ์กับความต้องการของประชาชนโดยตรง ว่ามีความต้องการข้อมูลด้านใด ต้องการความช่วยเหลือ เหลือหรือไม่ ซึ่งจะมีผลต่อการทำงานและการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข ในภาคการเกษตร บทบาทสำคัญของการสื่อสาร คือ การพัฒนาวิธีการสื่อสารที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตที่ดีของเกษตรกร (ณรงค์, 2543: 80-81)

ประเทศไทยมีการใช้กลวิธีในการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการเกษตรหลายรูปแบบ เช่น ยุทธวิธีการส่งเสริมรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน ซึ่งการส่งเสริมทั้ง 3 รูปแบบ ก็มีการพัฒนาปรับปรุงกลยุทธ์และรูปแบบการปฏิบัติงาน ให้เข้ากับสถานการณ์ในแต่ละยุคสมัย และมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานของเจ้าหน้าที่ และเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ของเกษตรกร ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง วิธีการหนึ่งที่สะดวกรวดเร็วและราคาถูก คือ การติดต่อผ่านโทรศัพท์พื้นฐานของเจ้าหน้าที่และเกษตรกร วิธีการนี้จัดเป็นการส่งเสริมรายบุคคลที่ได้ผลดี และนิยมใช้กันมากในหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว แต่การสื่อสารวิธีนี้ในประเทศไทย มีข้อจำกัดหลายประการ เช่นความสะดวกในการขอดูคิดตั้ง และราคาที่สูง จนทำให้การสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์พื้นฐานมีในวงจำกัดในเขตที่พัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ (วรทัศน์, 2546:21)

ปัจจุบัน โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เป็นนวัตกรรมการสื่อสารสำคัญชนิดหนึ่ง ที่ช่วยให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยสามารถใช้งานได้ทุกพื้นที่ที่มีเครือข่ายสัญญาณ นอกจากนี้ยังไม่เสียเวลาในการติดตั้งหรือขออนุญาต และมีค่าธรรมเนียมการใช้งานไม่สูง เมื่อเทียบกับประสิทธิภาพ จากคุณสมบัติเหล่านี้ ทำให้โทรศัพท์เคลื่อนที่กลายเป็นอุปกรณ์สำคัญที่ขาดไม่ได้ในการติดต่อสื่อสารของบุคคลในสังคมยุคปัจจุบัน นอกเหนือจากการติดต่อในชีวิตประจำวันแล้ว โทรศัพท์เคลื่อนที่ยังสามารถอำนวยความสะดวกในอาชีพการงาน รวมไปถึงกิจการเกษตรได้เป็นอย่างดี

หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ประจำวันที่ 18 ก.พ. 2551 รายงานถึงการนำเทคโนโลยี โทรศัพท์เคลื่อนที่มาใช้ในการเกษตรโดยสรุปได้ว่า มีหลายหน่วยงาน ในหลายประเทศ กำลังทำการพัฒนาการให้บริการข้อมูลผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ เช่น บริษัท ตาด้า คอนซัลแทนซี่ ประเทศอินเดีย ได้เปิดโครงการนำร่องให้บริการคำปรึกษาด้านพืชผลผ่านโทรศัพท์มือถือในรัฐมหาราษฏระ หรือในบังกลาเทศ "วิลเลจ โฟน" ภายใต้วรรวมมือของกรามีน แบงก์ ผู้ให้บริการไมโครเครดิต ในบังกลาเทศและมูลนิธิกรามีนในนิวยอร์ก ที่ใช้เครือข่ายผู้หญิง 300,000 คนในหมู่บ้านต่างๆ ใน 10 ประเทศ ให้บริการโทรศัพท์แก่คนในหมู่บ้าน ส่วนยูนิเวอร์ซิตี ออฟ แคลิฟอร์เนีย แห่งเบิร์กลีย์ กำลังทดสอบโครงการสอนหนังสือผ่านโทรศัพท์มือถือแก่คนชนบท นอกจากนี้ นักเศรษฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้โทรศัพท์มือถือที่มีต่อชาวประมงรัฐเครล่า อินเดีย ผลปรากฏว่า ความผันผวนของราคาปลาในเครล่าลดลงจาก 70% เหลือ 15% และปริมาณของเหลือจากการ จับปลาแต่ละครั้งก็น้อยลงเกือบไม่เหลือเลย โดยหลังปี 2544 ซึ่งเป็นเวลาที่ ชาวประมงและคนค้าอาหารทะเลใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อติดต่อกับนายหน้าในหลายตลาด เพื่อตัดสินใจว่าจะส่งปลาที่ทำเรือไหนในแต่ละวัน กำไรของชาวประมงเพิ่มขึ้นประมาณ 8% แม้ในช่วงที่ราคาปลาลดลง 4% จากข้อมูลเหล่านี้ ย่อมยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร ช่วยลดความเสี่ยงในการทำงานจากการที่ผู้ใช้งาน ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว ดังนั้นหากจะพิจารณาถึงงานทางด้านการส่งเสริมการเกษตร เครื่องมือสื่อสาร และการใช้งานที่ถูกต้องเหมาะสมย่อมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะเป็นสื่อกลางนำพาสารที่มีประโยชน์ไปสู่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายของการส่งเสริมได้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้งาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ทางการเกษตร ในฐานะที่ โทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นสื่อชนิดหนึ่งที่เกษตรกร สามารถใช้ในการติดต่อหรือค้นคว้าข้อมูลที่มีประโยชน์ตามความต้องการได้ ซึ่งการทำวิจัยจะสามารถแสดงสภาพการใช้งาน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ทางการเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องสามารถวางแผนการให้บริการด้านข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกร เพื่อการพัฒนาการงานอาชีพยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกร ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาภาคการเกษตรและพัฒนาประเทศในที่สุด

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ทางการเกษตร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ทางการเกษตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการศึกษา จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนการส่งเสริมรูปแบบใหม่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการเขียนโครงการเพื่อการพัฒนาการให้บริการข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ในการทำงานของเกษตรกรได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด และทำให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้

สมมติฐานของการวิจัย

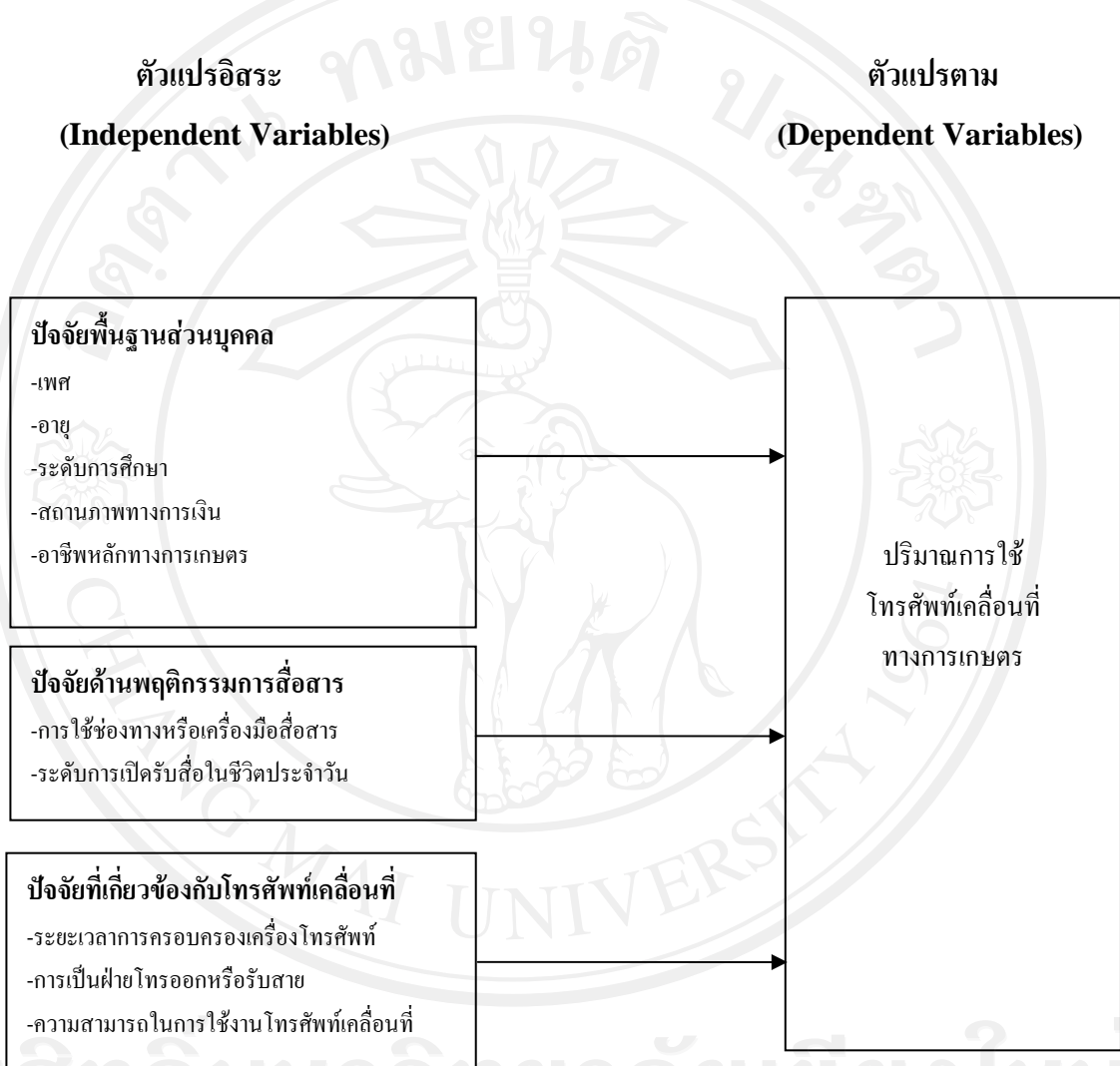
มีปัจจัยบางประการทางด้านพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตงานวิจัย

การทำการวิจัยครั้งนี้ จะทำการสำรวจข้อมูลการใช้งาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ทางการเกษตร และความพึงพอใจต่อการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งระบบของโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ใช้ จะเป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่ในระบบ GSM และ CDMA เป็นหลัก โดยจะสำรวจข้อมูลพื้นฐานการใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่ในวัตถุประสงค์ทั่วไปในชีวิตประจำวันและการใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่ในวัตถุประสงค์ทางการเกษตร

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ดังต่อไปนี้

นิยามศัพท์

1. เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพทางการผลิตการเกษตร 7 ประเภท ได้แก่ ปลูกข้าว ยางพารา พืชไร่ พืชผัก พืชยืนต้น ปศุสัตว์ และประมง อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่และมีโทรศัพท์เคลื่อนที่

2. การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ หมายถึง การโทรออกและรับสาย รวมไปถึงการใช้บริการเสริมอื่นๆ ได้แก่ การบริการส่งข้อความสั้น (Short Message Service : SMS) บริการส่งข้อความมัลติมีเดีย (Multimedia Message Service : MMS) บริการท่องอินเทอร์เน็ตผ่านระบบ GPRS / WAP และการใช้งานโทรศัพท์ ตามคุณสมบัติอื่นของเครื่องโทรศัพท์ เช่น การใช้เครื่องคิดเลข หรือการสร้างตารางนัดหมาย เป็นต้น

3. การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ทางการเกษตร หมายถึง การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยวิธีโทรออก รับสาย ส่งและรับข้อความสั้น หรือรูปภาพ ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อเชื่อมต่อระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือวิธีอื่นใด ที่จะทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานทางการเตรียมการผลิต การผลิต รวมไปถึงการเก็บเกี่ยวและการจัดจำหน่ายผลผลิต หรือข้อมูลอื่นใด ที่มีผลต่อการทำงานของเกษตรกรได้

4. ความพึงพอใจจากการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ หมายถึง ความพึงพอใจที่ได้จากการใช้โทรศัพท์ เคลื่อนที่ในการหาข้อมูลหรือประกอบกิจกรรมอื่นๆตามความสามารถของเครื่องโทรศัพท์ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานทางการเกษตร โดยความพึงพอใจจะมาจาก 2 ปัจจัย คือ ข้อมูลที่ได้รับมีความชัดเจน สามารถตอบคำถามที่ต้องการได้ และปัจจัยจากเครื่องโทรศัพท์ คือ ประสิทธิภาพของเครื่องโทรศัพท์ และความชัดเจนของสัญญาณโทรศัพท์

5. การใช้เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง จำนวนเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยชนิดของเครื่องมือสื่อสารที่เกษตรกรใช้ ได้แก่ โทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรสาร และอินเทอร์เน็ต